

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Specifika výchovy dětí homosexuálními páry

Lenka Stejskalová

Olomouc 2024

doc. PhDr. Tomáš Čech Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem použila jen uvedené pramenů, literatury.

V Olomouci dne 17. 6. 2024

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu práce doc. PhDr. Tomáši Čechovi Ph.D. za odborné vedení práce, a také za cenné rady a připomínky a jeho trpělivost. Dále chci poděkovat své rodině, která mě podporovala a v poslední řadě svým respondentům za jejich ochotu a čas.

Obsah

Úvod.....	6
1 Současné pojetí rodiny	8
1.1 Rodina	8
1.2 Struktura rodiny	10
1.3 Netradiční formy rodiny	11
2 Homosexualita a registrované partnerství	12
3 Možnosti založení rodiny u homosexuálních párů	14
3.1 Náhradní rodinná péče	14
3.1.1 Adopce (osvojení)	14
3.1.1 Pěstounská péče	15
3.2 Surogátní mateřství	16
3.3 Umělé oplodnění (asistovaná reprodukce)	16
4 Homosexuální rodiny	18
4.1 Výchova v homosexuálních rodinách	18
4.2 Co potřebují děti	19
4.3 Rodiče a jejich chování	20
4.4 Sdílená rodičovství	20
4.5 Biologické a právní rodičovství	21
4.6 Sociální rodičovství	21
5 Specifika výchovy dětí homosexuálními páry – výzkumná část	23
5.1 Výzkumný problém	23
5.2 Hlavní cíl výzkumné části	23
5.3 Výzkumné otázky:	23
5.4 Výzkumná metoda	23
5.5 Otázky k rozhovoru:	23
5.6 Výzkumný soubor	24

5.7	Výzkum a jeho průběh	24
5.8	Otevřené kódování	24
6	Analýza rozhovorů	26
7	Shrnutí a diskuze	33
8	Závěr	34
9	Použité zdroje:	35
10	Přílohy	36

Úvod

Cílem mé bakalářské práce je popsat specifika výchovy dětí homosexuálních párů, tudíž rodiny, kde se o děti starají dva muži, nebo dvě ženy. Toto téma je v dnešní době velmi diskutované, ale veřejnost k němu nemá dostatečné množství informací. To je také jeden z důvodů, proč jsem si takové téma vybrala, abych trochu více pronikla do problematiky a zjistila, jak život u těchto lidí probíhá, jakým způsobem se odlišuje od klasické rodiny a jaké překážky musí překonávat.

Z mého pohledu rodiče je toto téma velmi silné a myslím si, že by se o něm měla více dozvědět i široká veřejnost. Literatura je o této problematice zpracována spíše v zahraničí a v Čechách je z důsledku nedostatku zdrojů velký problém se k informacím dostat. Doufám, že i v mé práci se někteří dozvedí informace, které dodnes netušili a přinese jim to třeba i jiný pohled na homosexuální osoby.

Práce je malým náhledem do života homosexuálních rodin, a to především v praktické části.

V teoretické části se v první kapitole budu zabývat pojmem rodina a jejím současným pojetím, který je pro mou práci velmi zásadní, popíšu strukturu rodiny a rozdíl mezi rodinou úplnou a neúplnou. V druhé kapitole objasním pojem homosexualita, která tu také sehrává velkou roli. Ve třetí kapitole se zaměřím na registrované partnerství, jaké jsou podmínky pro vstup a v čem se liší oproti manželství. Ve čtvrté kapitole se zaměřím na to, jaké možnosti mají tyto páry, když se rozhodnou pro založení rodiny a zde se budu zabývat pojmy osvojení, adopce, umělé oplodnění a náhradní mateřství, která možnost je pro jaký pár vhodná a zároveň dostupná a v čem se může vyskytnout problém nebo překážka. V páté kapitole se začnu zabývat již přímo homosexuálními rodinami, v mé práci se bude objevovat občas i slovo homoparentální, jež je ekvivalentem pro homosexuální, objasním některé důležité informace a představím právní předpisy, které těmto lidem komplikují život. Dále rozvedu potřeby dítěte a výchovu rodičů a v poslední řadě se ve své praktické části budu zabývat sdíleným, právním a sociálním rodičovstvím.

V praktické části objasním hlavní cíl výzkumu, výzkumný problém poté se zaměřím na výzkumné otázky, které jsem si stanovila. Zjistím tedy, s jakými úskalími se musí homosexuální rodiny potýkat, jak na ně pohlíží společnost nebo jak nahrazují chybějící mužský nebo ženský aspekt. Krátce rozeberu svou výzkumnou metodu, kterou jsou

polostrukturované rozhovory, dále představím otázky k rozhovoru, popíši výzkumný vzorek, výzkum a jeho průběh.

Rozhovory jsem rozdělila na několik okruhů, kterými jsou: sexuální orientace a podpora rodiny, získání dětí, negativní zkušenosti s okolím, mužské a ženské vzory, výhody a nevýhody při výchově, jak děti vnímají, že mají rodiče stejného pohlaví, zákon a formální záležitosti. U každého okruhu pokládám otázky, které prokládám svými poznatky a přímými citacemi svých respondentů a ze všech těchto výpovědí se snažím u každého okruhu zjistit určitý závěr, jehož pomocí dojdu ke konečnému závěru, kde odpovím na výzkumné otázky.

1 Současné pojetí rodiny

1.1 Rodina

Každý z nás se setkal s velkým množstvím definic toho, co je to vlastně rodina, pro mě však znamená čtyři slova: bezpečí, porozumění, láska a strach. V době dětství a dospívání je velmi důležité se doma a mezi svými blízkými cítit bezpečně a vědět, že kdykoliv mohu přijít a svěřit se svými obavami, úspěchy a trápením a věřit že mě rodina vždy pochopí. Avšak dnes, když mám své děti, je to pro mě rodinou bezmezná láska, protože vím, že nikoho nebudu milovat více než své děti. K tomu právě patří i velký strach který mě bude provázet celý život a je jedno, jestli dětem bude pět, nebo čtyřicet let, vždy to bude velmi dobrodružná cesta plná nástrah, ale také milých i ne moc příjemných překvapení. To, že se narodí dítě, je ten největší zázrak, který může jedince v životě potkat a každý den budou rodiče čekat nové věci. (Matějček, 1989, s. 12)

Žádný rodič není dokonalý a nikdo nemůže vychovat dokonalé dítě, téměř celou dobu bude dítě řešit vážné nedostatky, nebo drobné maličkosti, celý život se bude učit. (Prchal, 1988, s. 14–15)

Rodina existuje hlavně proto, aby se lidé mohli patřičně starat o své děti a je nepostradatelná pro udržení lidstva, dává dohromady generace a tvoří vzájemnou podporu a vazby. Každá rodina je originál a je prvním závazným typem společenství, se kterým se dítě potká. Poskytuje podporu, vystavuje dítě určitým situacím včetně těch konfliktních, v tomto smyslu mu předává sociální um, bez kterého se, až dospěje, neobejde. Bez individuálního přístupu, a také horlivosti, co se týče osudu dětí, by se vychovat nedaly. Rodina je však nepostradatelná nejen pro malé dítě, ale i pro dospělého jedince, mít partnera a děti je pro většinu z osob to, co dává lidskému životu smysl, jednotlivci se s dětmi znovu vrátí do dětství a snaží se dát si pozor, aby nezopakovali chyby, které dělali jejich rodiče. Pokud se v rodině stane nějaká nepříjemná, nebo tragická situace, tak právě rodina umí poskytnou velkou podporu v době krize, avšak není vše jen pozitivní, v rodině lze zažívat spoustu stresu a je třeba se často přizpůsobovat. O děti se rodiče musí starat neustále, i když jsou unavení nebo nemocní a velmi často se musí dělat mnoho kompromisů, často dělá kompromis ten, který se musí podřídit. (Matoušek, 1997, s. 8–10)

Rodina je pravděpodobně nejstarší společenskou institucí, kterou lidstvo zná. Vznik sahá pravděpodobně již do starověku, kdy se lidé ani zdaleka nepodobali těm dnešním. Vznikla nejen z přirozeného sexuálního pudu, který vedl k reprodukci, ale především z potřeby chránit,

učit, vychovávat a připravovat své děti na život. V těchto dobách, kdy člověk byl mezi ostatními živočichy velmi nedokonalým, byla ochrana dítěte naprostou nutností. Dnes už se člověk nemusí chránit před divokými zvířaty ani krutostí přírody, ale v moderní společnosti hrozí zcela jiná nebezpečí, se kterými je třeba se vypořádat. Na otázku, co je rodina, nám jinak odpoví právník, jinak psycholog, ale jak by se k tomu vyjádřilo dítě, kdyby umělo mluvit jazykem dospělých? Odpověď na tuto otázku je možné najít při psychologické analýze, při které je třeba se zaměřit jak na vlastní, tak na vyvolané nebo samovolné projevy. Pro dítě nejsou zase tolik důležité vnější znaky, pro dítě může být rodinou i situace, ve které se o něj stará jedna nebo více osob a nezáleží na tom, jestli jsou manželé, či nikoliv. Dítě také potřebuje vyrůstat v prostředí, které je po citové stránce příznivé a láskyplné, pro jeho správný duševní a charakterový vývoj. Rodina však není jediná, která se podílí na ochraně, blahu, výchově a vzdělávání svých dětí, důležitou roli hraje i škola, kamarádi a později i kolegové v práci. Rodina bude mít vždy ve spoustě ohledech, jedinečné postavení a výsady. (Matějček, 1994, s. 15–17)

Rodina se za celou dlouhou historii postupně zdokonalila a dá se předpokládat, že je schopna dalšího vývoje, a to je už dnes pomalu vidět. (Vaněk, 1971, s. 61)

Rodina se neustále vyvíjí a odráží společenský vývoj. Je množné tvrdit, že něco jako tradiční rodina neexistuje. Člověk byl odjakživa součástí společenství a jeho život byl vždy tvořen určitými pravidly. Rodina byla ekonomickou jednotkou a hlavou rodiny byl muž, žena se starala o domácnost a pečovala o děti. Tohle vše se mění v období válek a jejího utrpení, kdy klesá míra individuálních hodnot. Velkým zásahem do rodinného života se stává vynález ženské antikoncepce, kdy žena začíná mít kontrolu nad počtem svých dětí a dochází tedy k tomu, že muž ztrácí na svém mocenském postavení a na řadu přichází prolínání rolí. Velký význam je přikládán také křesťanskému náboženství. Vztahy mohou být v dnešní době více založeny na citu než jen na povinnosti, ale neznamená to, že by člověk měl být nezodpovědný nebo nedostát svým závazkům. (Kimplová et al., 2023, s. 14)

Osobnost rodiče se z velké části podílí i na osobnosti dítěte odráží se zde jedinečnost a individualita každého dítěte, také podle osobnosti rodiče je možné odvodit, jaké budou jeho výchovné postupy, v úvahu budou brány dva styly, jeden je výchova kdy rodiče děti zavrhuje a nejeví žádný zájem, druhým extrémem je, že dítěti vše dovolí, dají mu všechno, co si přeje a mnoho věcí mu tolerují, mezi tímto se nachází zlatý střed, kde by mělo být od každého trochu. Najít správný výchovný styl však není jednoduchá věc a co platí na jedno dítě nemusí platit na druhé. (Matějček, 1999, s. 10)

1.2 Struktura rodiny

Je třeba se zamyslet nad tím, jak nejlépe může rodina vychovat a připravit své děti na život, uvažuje se i o jejím složení. Rodiny mívají často různé složení, co se jejich počtu týká, některé rodiny mají mnoho dětí, jiné naopak vychovávají třeba jenom jedno dítě. Jsou různé varianty souboru rodičů, je možné se setkat s rodičem, který je sám, nebo může mít dítě i čtyři rodiče, to bude více rozvedeno ve 4 kapitole. Je třeba si uvědomit, že rodina se může kdykoliv změnit, a ne vždy je stabilní a neměnná. V další části se bude rozebírána rodina úplná a neúplná.

Rodina úplná

Tyto rodiny, kde nechybí ani jeden z rodičů, budou mít vždy určitou výsadu. Každý z členů zde zastává nějakou významnou funkci, a je to také velmi dobré pro správný vývin dítěte, kde je zajisté nejlepší výchova od obou rodičů. Z dostupných průzkumů je možné se dozvědět, že téměř polovina dětí, které bojují s nějakými problémy pochází z rodin neúplných. Otec i matka vykonávají vlastní funkci, která se může v různých maličkostech lišit, proto se rodiče musí vzájemně podporovat, aby vytvořily to správné výchovné a harmonické zázemí pro své děti. Spousta rodičů si zvykla neustále si stěžovat a také vše svádět na nedostatek času, na únavu nebo problémy v práci, a proto chtějí svůj volný čas trávit sami bez přítomnosti dětí, chtějí si odpočinout a přijít na jiné myšlenky, to je také důvod, proč se rodiče tváří nevlídně, když po nich děti něco chtějí. Tohle je ovšem velmi vážný problém výchovy, jako rodiče mají svým dětem neustále naslouchat, vždy si na ně najít čas a odpovídat na jejich dotazy, protože dříve než se nadějnou, tak s nimi budou chtít trávit čas, tak ony už ho s rodiči chtít trávit nebudou, jelikož už budou mít svůj vlastní život, a proto je dobré, když rodič využívá každého okamžiku, dokud je čas.

Neúplná rodina

Touto rodinou je na mysli, když zde chybí matka, nebo otec. Vážnější situace vždy nastává, když chybí matka, která povětšinou utváří domov, přijdeli o matku malé dítě (kojenec), nebo předškolák, může mu být náhradou i jiná žena, ovšem v případě starších dětí je ta cesta mnohem náročnější a ani školské zařízení, nebo dětský domov matku jen těžko nahradí. Lepší vyhlídky jsou v případě matky náhradní, která se dítěte ujme a opravdu si ho zamiluje. V druhém případě, kdy chybí v rodině otec, může u dítěte docházet především k poruchám chování, jde především o děti starší, protože postrádá důležitý vzor mužnosti. (Prchal, 1988, s. 60–61, 67)

Lze najít i spousty případů, kdy se manželství udržují právě kvůli dětem, avšak nikde nebyl nalezen výzkum o tom, jak moc jsou takto udržovaná manželství spokojená. Dalším faktorem tohoto manželství jsou i peníze, například matka, která má 3 a více dětí, toho od manžela snese více, protože je závislá i na jeho příjmech. I přesto všechno většina párů, které se rozvádějí, mají děti, a rozvodovost stále stoupá (Možný, 2002, s. 193).

1.3 Netradiční formy rodiny

V této podkapitole budou stručně představeny netradiční formy rodiny, do které lze zařadit právě homosexuální páry. V posledních letech je v České republice stále více těchto tzv. homosexuálních rodin, avšak jejich cesta k dítěti bývá většinou složitější, než je tomu u párů heterosexuálních. Není tomu tak dlouho, kdy byly děti z těchto rodin spíše raritou a většinou pocházely z předchozích heterosexuálních vztahů. Dneska už se i těmto párům děti rodí, ale vždy jsou plánované, na rozdíl od heterosexuálních párů, které mají i děti neplánované, a ne vždy po dítěti touží. (Příručka pro pracovníky v oblasti sociálně – právní ochrany dětí, 2020, s. 67).

Gay rodičovství

Gay rodičovství je i v dnešní době nepřilíš prozkoumané a lze se s ním setkat jen velmi málo. To je do značné míry ovlivněno tím, jak je gay rodičovství vnímáno naší společností. Možnosti k získání dítěte mají taky mnohem více omezené než ženy, kde jejich největší šanci na to mít dítě je buď adopce nebo pěstounská péče, což bývá často velmi zdoluhavý proces. (Sokolová, 2009, s. 116)

Lesbické rodičovství

S formou lesbického rodičovství se lze setkat v dnešní době častěji. Na rozdíl od mužů, většina žen děti chce, ale i zde se je možné se setkat s názory, zda je to dobré pro zdravý vývoj dítěte. Výzkumy však hovoří ve prospěch těchto rodin. Možnosti k cestě, která je dovede k získání dítěte je většinou asistovaná reprodukce nebo tzv. stříkačková metoda, která bude v dalších kapitolách vysvětlena. (Příručka pro pracovníky v oblasti sociálně – právní ochrany dětí, 2020, s. 70)

2 Homosexualita a registrované partnerství

Homosexualita

Pojem homosexualita se táhne lidskými dějinami již velmi dlouhou dobu. Jsou lidé, které homosexualita pohoršuje a další skupina tvrdí, že by homosexuálové měli mít stejná práva jako heterosexuálové, třetí skupina se nestaví ani na jednu stranu. Homosexualita se vyskytovala v každé době, a to většinou v utajované a potlačované formě, a především byla institucionalizována mužská forma. (Bishop, 1997, s. 46)

Nedostatek informací, které jsou dostupné o sexuálním chování jedinců v době prehistorické se vědci snažili objasnit doplněním o zkoumání dnešních nekultivovaných společností. Z informací, které jsou k dispozici vyšlo najevo, že v určitých kulturách bylo homosexuální chování buď potlačováno a v horších případech bylo trestáno, zesměšňováno, ba dokonce i trestání homosexuálů končilo smrtí. Ale byly tu i kultury takové, kde se nepoužíval trest, ale naopak byla homosexualita brána jako výhradní forma pohlavního života před uzavřením manželství, ovšem v žádném z těchto případů se není možné dozvědět o chování jen homosexuálním, ale většinou bisexuálním. Zajímavostí jsou například domorodci na Nové Guineji, kde lidé žijí jen homosexuálně a jednou ročně provádějí heterosexuální rituál určený k rozmnožování. Homosexuální chování bylo nejvíce rozšířeno na přechodu matriarchátu a patriarchátu, kam se řadí doba starého Řecka. Vývoj, názory a postoje k homosexualitě se neustále měnily, ale většinou se odrážely od daného náboženství. V době, kdy se homosexualitě začala věnovat věda, se v letech, kdy skončila první světová válka a poté především po 2. světové válce, začal rozšiřovat vliv, díky němuž se homosexuálové snažili emancipovat. Tak se začaly zakládat různé druhy organizací, které připravovaly různorodé programy pro veřejnost, homosexuálové také v tisku vydávali texty s podpůrnými opatřeními, chtěli ochránit svou menšinu před negativními postoji většiny heterosexuálů. Působením těchto institucí se například ve zdravotnictví podstatně snížil výskyt pohlavně přenosné nemoci AIDS v komunitě homosexuálů. Roku 1973 se homosexualita přestala považovat za nemoc a roku 1992 byla vyškrtána se seznamu pohlavně přenosných sexuálních nemocí zdravotnickou organizací WHO. (Kaňka, 2000, s. 1–3)

Ani v České republice se nelze domnívat, že by zde žilo méně homosexuálů než v jiných zemích, ale je možné zde cítit jistou informační prázdnotu, která nejspíše vznikla na základě silných předsudků, které trvaly celé věky. Každý, kdo byl rozpoznán jako gay, tak jej veřejnost potrestala a považovala za méněcenného. Mezi homosexuály však patřil jak prostý

lid, tak i šlechtici, politici a další, avšak veřejnost je nesmělá, a také nechtěla vidět. (Fanel, 2000, s. 379)

Co se týče homosexuality a křesťanství vypadá to tak, že i dnes stále stojí proti sobě a některé skutečnosti tomu i nasvědčují. Všechny křesťanské texty homosexualitu odmítají a označují ji za nepřirozenou. Po dlouhou dobu bylo veškeré homosexuální chování trestáno. (Putna, 2012, s. 11)

Registrované partnerství

Právního a sociálního uznání se homosexuálním lidem v České republice dostává až po roce 1989. V roce 2006 přichází v platnost zákon, který umožňuje svazky párům stejného pohlaví tzv. registrované partnerství, které se však v mnoha směrech odlišuje od tradičního manželství. Registrované partnerství nenese žádný rodinný statut ani vdovskou nebo vdoveckou jistotu, tento návrh byl přijat jako ústupek pro tehdejší aktivisty. Nový občanský zákoník r. 2012 nepřinesl žádnou změnu a ani dalších letech nedošlo k zásadním změnám, i když téma to bylo několikrát velmi diskutované, jediná změna, která nastala byla v roce 2015, kdy ústavní soud zrušil zákaz individuální adopce pro registrované partnery. (Sloboda, 2021, s. 140)

Pojem registrované partnerství se podobá spíše evidenci než svazku dvou osob sobě blízkých, a také části komunity se tento název nezdá vhodný. Partnerství se uzavírá společným souhlasným prohlášením, že jedinci vstupují do partnerství a lze to vykonat jen na matričním úřadě, nikoliv před církví či jiným náboženským společenstvím. Zákon, zde nestanovuje žádnou slavnostní podobu ani se nevyžaduje přítomnost svědků, a i těmito náležitostmi se od svatby registrované partnerství zásadně liší. Osoby vstupující do stejnopohlavního partnerství musí splnit stejné podmínky jako snoubenci, kteří se chystají vstoupit do svazku manželského. Další podmínkou pro vstup do partnerství je, že alespoň jeden z páru musí být občanem České republiky, ale klasické manželství mohou v naší zemi uskutečnit i dva cizinci. Důvodem této podmínky je, že ve světě neexistuje jednotný přístup k registrovanému partnerství. Při vstupu se nevyžaduje znalost majetkových poměrů či zdravotního stavu některého z partnerů. Práva a povinnosti jsou u nás vymezena opravdu jen na ty nejzákladnější záležitosti, ale například věrnost, nebo péče o děti a založení rodiny u partnerství chybí. Dá se říci, že hlavní úlohou je jen společné žití nikoliv založení rodiny. (Burešová, 2020, s. 60–63)

3 Možnosti založení rodiny u homosexuálních párů

Tato kapitola se bude věnovat možnostem, které mají homosexuální páry, když si chtějí pořídit dítě. V začátku bude vysvětlena náhradní rodinná péče a dále se bude text věnovat surrogátnímu mateřství a umělému oplodnění, všechny tyto způsoby umožňují homosexuálním partnerům získat dítě, avšak cesta není vždy snadná.

3.1 Náhradní rodinná péče

Do náhradní rodinné péče se dítě dostává, když se mu v jeho rodině nedostává patřičné péče, je zanedbáváno, zneužíváno nebo týráno a rodiče se o něj nemohou, nebo nesmí starat. Další případ může nastat, když rodiče zemřou a dítě osiří. Ve všech těchto případech se dítě po rozhodnutí, které vykoná orgán pro sociálně právní ochranu dětí, svěří do náhradní péče. Zde se rozlišuje mezi péčí výchovnou, kam spadá péče ústavní, zde z různých důvodů nelze zvolit jinou metodu než dítě umístit do dětského domova, a rodinnou, kam se řadí adopci a pěstounskou péči. (Matějček, 1999, s. 31)

Tato forma péče by měla dítěti umožnit být v takovém rodinné prostředí, které bude uspokojovat jeho základní potřeby, vyváženě rozvíjet jeho osobnost, a také ho připraví na sociální prostředí a poskytne mu správné společenské zařazení. (Matějček a Dytrych 1994, s. 166)

3.1.1 Adopce (osvojení)

Při osvojení berou manželé opuštěné dítě za své a zavazují se tak ke stejným právům a povinnostem, jako je tomu u biologických rodičů. Dítě tak získá jejich příjmení a veškerí příbuzní v rodinném kruhu se tak stanou i příbuznými dítěte. (Matějček, 1999, s. 33)

Osvojitelům, kteří dítě adoptují, ale také vzniká povinnost dítě o téhle skutečnosti informovat a musí tak učinit nejpozději do nástupu do povinné školní docházky, tedy do věku 6 maximálně 7 let. Mezi dítětem a jeho adoptivními rodiči by měl být také přiměřený věkový rozdíl a zpravidla se jedná minimálně o 16 roků, o které by měl být osvojitel starší než dítě. Adopce se neuskutečňuje v případě pokrevního vztahu. Osoba, která plánuje adoptovat dítě, musí dosáhnout 18 let, tedy plnoletosti. V dalším případě musí být svéprávná a svými povahovými rysy, vlastnostmi, dovednostmi, a také svým životním stylem zajistit, že bude dobrým rodičem. Pokud dítě dosáhlo věku 12 let, je třeba jeho vlastního souhlasu, v případě, že je dítě mladší, musí dát souhlas jeho opatrovník, kterým bývá povětšinou orgán sociálně právní ochrany dětí. V případě, kdy jde o adopci ze zahraničí, je potřeba také souhlas úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí. Souhlas k adopci má matka podat nejdříve šest týdnů po

narození dítěte, otec ho může dát nejdříve po narození dítěte. Samozřejmě jsou situace, kdy jejich souhlas není potřeba (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1. 2. 2023).

Adopce se nejvíce podobá běžné formě rodiny, vzniká zde sjednocení, které je po právní stránce stejně jako u rodiny. (Matějček, Dytrych, 1994, s. 166)

3.1.1 Pěstounská péče

Je to zvláštní podoba vedené a hlídané náhradní výchovy, která zajistí potřebné zabezpečení dítěte a také pomůže překonat fázi, kdy rodina nemůže plnit věci, které jsou důležité pro správné fungování v rodině. Dítě může být svěřeno buď manželům, ale také osobě, která je sama. Pěstouni pak mohou rozhodovat o běžných věcech v životě dítěte, v případě nenadálých situací potřebují souhlas rodičů, nebo soudu. Stejně jako je tomu u adopce, tak i o svěření do pěstounské péče vždy rozhoduje soud. Totožné je to i případně jejího zrušení. Biologičtí rodiče nejsou v tomto případě vyřazeni ze styku se svým dítětem, kteří i nadále rozhodují o nejdůležitějších otázkách, například volba povolání a jiné. (Matějček, 1999, s. 34)

Pěstoun musí mít bydliště na území České republiky a musí být řádně připraven a ochoten vychovávat. V případě, že se bude chtít ujmout dítěte osoba příbuzná, nebo jinak blízká, tak jí soud dá přednost. Manželům, kteří si vezmou dítě do společné pěstounské péče a poté se rozvedou pěstounství zaniká. Když jeden z manželů zemře, tak dítě zůstává v péči druhého partnera. Pěstounská péče se dělí na zprostředkovanou, u které se podle kritérií zvolí osoba, která bude pro dítě nejvhodnější a tato osoba musí projít odbornou přípravou a posouzením od krajského úřadu, a nezprostředkovanou. Nezprostředkovaná pěstounská péče se zajišťuje v krizových situacích, kdy je dítě neprodleně svěřeno příbuznému, nebo jiné blízké osobě (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023).

Vyživovací povinnost rodičů dále trvá a soud rozhoduje o její výši. Povinností pěstouna je také i nadále udržovat vztah s rodiči dítěte a informovat o všech důležitých nebo mimořádných situacích. Péče zaniká, když dítě dosáhne plnoletosti (Zákon č. 359/1999 Sb).

Poslání lidí, kteří zastupují děti, které nemohou vyrůstat ve své vlastní rodině je velmi nelehkým a zároveň důležitým úkolem. Základem je dobrá komunikace a spolupráce se soudy, odděleními péče o dítě, dětskými domovy, psychologickými poradnami a dalšími zařízeními, které chrání zájmy opuštěných dětí. Hlavním úkolem těchto organizací a lidí, kteří se participují je zajištění péče, najít život v prostředí, které se svou formou nejvíce podobá rodině a tímto je myšlena právě rodina adoptivní nebo pěstounská. (Matějček, 1994, s. 93)

Pěstounská péče má tři možnosti, které se mohou praktikovat. První je pěstounská péče individuální, která spočívá v tom, že manželský pár, který už pečuje o své vlastní děti, si vezme do výchovy ještě jedno nebo dvě děti. O tomto svěřeni rozhoduje soud a manželé dostávají nějaký finanční obnos na jejich péči, avšak dítě nedostane jejich jméno a po právní stránce není jejich vlastním. Druhá možnost je péče ve zvláštním zařízení, kde manželé přijmou několik cizích dětí. Třetí formou jsou tzv. SOS dětské vesničky, kde je pěstounkou matka a stará se většinou o skupinu dětí v samostatném domečku, skupina těchto domů tvoří společenství. (Matějček, Dytrych, 1994, s. 167)

3.2 Surogátní mateřství

Některé stejnopohlavní páry využívají k založení rodiny náhradní matku, tuto metodu poskytují kliniky asistované reprodukce. Toto téma je v českém právu hodně diskutované a také nejisté, avšak zákonem zakázáno není. Podle zákoníku je předpokládáno, že matka odnese dítě pro svou dceru nebo syna, v praxi je to spíše tak že žena odnese dítě pro jiný pár. Tento jev se u nás vyskytuje jen velmi zřídka, protože je to pro homosexuální páry velmi komplikované, až nereálné. Někdy se k této metodě uchýlí, ale v zahraničí a ovšem za velký finanční obnos, který je tato volba stojí. (Burešová, 2020, s. 85)

V občanském zákoníku se o této formě mateřství mnohé nelze dozvědět, zde se pouze uvádí, že dítě porodí žena, která není biologickou matkou. (Zákon č. 89/2012 Sb. – občanský zákoník)

3.3 Umělé oplodnění (asistovaná reprodukce)

V České republice je cesta k získání dítěte homosexuálními páry pomocí umělého oplodnění zatím nelegální. Za hranicemi má tato možnost sice dveře otevřené, avšak za velmi vysoký finanční obnos, který by to budoucí rodiče stálo. I když praxe na těchto klinikách nedosahuje ideálu asistované reprodukce, u nás se takový způsob oplodnění používá v případě léčby neplodnosti u párů, které tvoří muž a žena. Tato forma je považována za specifickou zdravotní službu, zákon pro asistované oplodnění vkročil v platnost 1. dubna 2012, i když tato forma početí se v zahraničí považuje pro homosexuální páry za důstojnou, zatím nám to naše právní legislativa nedovoluje. (Kutálková, 2015, s. 17)

Zdravotnická zařízení však nezjišťují, jaký skutečný vztah je mezi ženou a mužem, kteří na kliniku přijdou. Jediné, co zjistí je, zda se jedná skutečně o neplodný pár muže a ženu. Zdravotnická zařízení nejsou propojena s matrikami, takže další rodičovské náležitosti už neprověřují, což znamená, že do rodného listu není automaticky uveden muž, který případně

přijde se ženou – budoucí matkou na kliniku, jako otec, ale kdyby se otcovství právně vymáhal, tak se mu vyhoví. Dvojice, která chce podstoupit oplodnění, musí podat písemnou žádost zařízení, ve kterém se to bude provádět. V praxi je také možné se docela často setkat s domácí možností oplodnění, kdy muž svým spermatem naplní stříkačku a žena si sperma aplikuje do pochvy, ale na rozdíl u umělého oplodnění zde nevzniká automaticky nárok na otcovství, pokud se se ženou na tomto společně nedohodnou. (Burešová, 2020, s. 81–83)

4 Homosexuální rodiny

V této části se zaměří na homoparentální rodičovství a také úskalí, která musí překonávat, dále budou všeobecně objasněny potřeby dětí a chování rodičů a také budou objasněny pojmy sdílené, biologické a právní rodičovství

4.1 Výchova v homosexuálních rodinách

Toto téma je velmi diskutované, již od 70 let minulého století, a nejen v homosexuální komunitě, ale i mezi akademickými pracovníky a studenty. Dneska se již je možné setkat s názory, že heterosexuální rodiny se od homosexuálních téměř neliší a také že výchova gayů a leseb je stejná jako v tradiční rodině, toto zaznívá zejména z toho důvodu, aby se vyvrátily předsudky a stereotypy, které se s homosexuálním rodičovstvím často spojují. Od roku 2006, kdy bylo v České republice uzákoněno registrované partnerství, mohou páry stejného pohlaví uzavřít sňatek, ovšem na rodičovská práva se tento zákon vůbec nevztahuje, a právě proto je rodičovství v homosexuálních rodinách stále tabu. V zákoně je přímo napsáno, že osoba, která žije v registrovaném svazku nemůže adoptovat dítě. (Nedbálková, 2011, s. 9)

Výchova dětí v homoparentálních rodinách nalézá podporu u psychologických, ale také pedagogických pracovníků, přesto všechno se tyto rodiny stále setkávají s tím, že mají rozdílné postavení v našem společenství. První překážky musí řešit již na začátku, kdy se rozhodnou mít dítě. Lesbickým párům není povolena asistovaná reprodukce a týká se to i žen, které žijí samy, a to ani v situaci, kdy si dítě nemohou pořídit ze zdravotních důvodů. Avšak lépe na tom nejsou ani muži z řad homosexuálů, kteří chtějí svou rodinu založit s pomocí náhradní matky, a to hlavně z důvodu nedostatečně vyřešené právní legislativy, která jim přináší zbytečné obtíže a nejistotu. Náhradní rodinná péče také nenabízí stejné možnosti, které mají tradiční rodiny. (Kutálková, 2015, s. 17)

V dnešní době již je možné tvrdit, že rodičovství homosexuálních párů je na vzestupu, a to hlavně díky zahraničním studiím, ale i tak toto téma působí stále jako roznětka. (Sokolová, 2009, s. 1)

Být rodičem je samo o sobě velmi náročné, ale je to i zároveň krásná výsada mít tu možnost nade vše milovat a vychovat dítě, ale gay nebo lesba možná nikdy tuto možnost mít nebudou, a to protože nesplňují různé požadavky, které na ně klade jak společnost, tak i právní řád. Homoparentální rodina je v naší společnosti povětšinou vnímána jako bezdětná. (Burešová, 2020, s. 69)

Dalším úskalím, se kterým se setkávají, je vyrovnávání se se stále přítomným rizikem ze strany společnosti, řeší otázku, zda mají ukázat skutečnou podobu rodiny, obtížné situace přichází ve školce nebo u dětského lékaře, kde nejsou na homoparentální rodiny připraveni.

V krizových, a především těch neplánovaných, situacích se rodina dostává do těžké fáze, a to hlavně z důvodu chybějící právní ochrany, toto může mít vážné následky pro život dětí. Ochrany se zde nedostává ani v případech, kdy zemře biologický rodič, neexistuje jistota, že dítě zůstane v péči druhého (nebiologického rodiče). Sociální neboli nebiologická matka nemůže čerpat na dítě ošetrovné, ani peněžitou pomoc v mateřství. (Kutálková, 2015, s. 17–18)

Jedním z argumentů všech odpůrců homoparentálních rodin bylo udržení hodnot, které jsou pro nás tradiční. V České republice se tyto rodiny řeší krátce, mluvit se o nich začalo, až v době, kdy byl přijat zákon o registrovaném partnerství. Odraz tohoto zákona je však odlišen především tím, že u gayů a leseb jde o uzavření partnerství, které je neformální akt a je i postaveno mimo rodinné právo, na rozdíl od manželství, které je formální a je spojeno s veřejným slavnostním obřadem. (Burešová, 2020, s. 80)

U některých lidí, kteří se na rodičovství postupně připravovali, předcházelo období, kdy poznávali svou sexuální orientaci a snažili se smířit s tím, že budou bezdětní. Tuto otázku spíše řešili muži, poněvadž u nich bylo rodičovství do jisté míry považováno za neviditelný jev, ženy naopak většinou tvrdily, že nepochybují o tom, že by v budoucnu neměly děti, i přes svou sexuální orientaci. Při cestě za rodičovstvím je u žen potřeba dohody, kdo bude biologická matka, jakým způsobem bude volen táta, zda se bude nějakým způsobem podílet na výchově, nebo jen daruje sperma, někdy se ženy mohou i v mateřství prostrídat. Muži mohou zvolit buď adopci, či pěstounskou péči, nebo surogátní mateřství, či formu sdíleného rodičovství, avšak žádná z těchto forem nezaručuje naprostou úspěšnost, protože informace o těchto možnostech chybí, a nejhůře dostupné informace jsou právě u sdíleného rodičovství nebo možnosti získání dítěte pomocí náhradní matky, která je právě pro muže jednou z mála variant, jak založit svou vlastní rodinu. Samozřejmě je vidět za poslední desetiletí posun vpřed, stále však v cestě stojí spousta překážek, které homosexuálové právě kvůli nerovnému postavení ve společnosti musí překonávat a mnohdy nenajdou řešení, které by jim vyhovovalo. (Kutálková, 2015, s. 18)

4.2 Co potřebují děti

V každém období života se žebříček potřeb u dětí mění, po něčem jiném touží malé dítě a něco jiného chce „puberták.“ Na prvním místě by měla být vždy láska, kterou dítě musí

dostávat a každý den cítit, protože když ji nebude dostávat, nenaučí se ji dávat. Toto však neznamená, že se má dítě rozmazlovat, zacházet s ním jako by bylo z porcelánu, nebo mu dávat vše, o co si řekne, jen aby bylo spokojené. Možná se bude mít v dětství lépe, ale do života, kdy se bude muset o sebe postarat sám, mu to štěstí nepřinese. Mateřská láska by měla být obtížná, s pravidly a možná i přísná, pokud je požadavkem, aby dítě v životě mohlo správně fungovat a bylo šťastné. (Matějček, 1989, s. 39)

S mateřskou, ale také i otcovskou, láskou souvisí také to, že dítě se musí mezi svými lidmi vždy cítit bezpečně a chráněně, mít pocit, že někam patří a že je něčeho součástí. Již od padesátých let se prováděly podrobné výzkumy u dětí, které vyrůstají v dětských domovech a byl zde objeven psychický nedostatek, tak se začaly hledat jeho příčiny a také možnosti nápravy. Dětský psychiatr John Bowlby ve svých výzkumech zjistil: „*Citový vztah dítěte k ‚jeho‘ lidem se zakládá nikoliv na tom, že tito lidé mu působí nějakou příjemnost, nýbrž že mu zajišťují pocit bezpečí a jistoty*“ (Matějček, 1994, s. 9).

4.3 Rodiče a jejich chování

Ne každý má zabudované správné vychovatelské rysy, někdo to s dětmi umí lépe jiný méně, a přesto se rodičem může stát téměř kdokoliv naprosto bez přípravy, a proto je také velmi důležité, že než rodiče začnou vychovávat dítě, tak by každý jedinec měl přezkoumat své vlastní chování. (Prchal, 1988, s. 15–17)

Jsou také osoby, které se rodiči stát nechtějí a mají proto mnoho argumentů: omezení vzdělání, možnost kariérního růstu, „svázání jen u plotny“, nebo školní úkoly svých dětí. Avšak většina současných rodičů odpoví na otázku, proč někdo rodičem být nechce, univerzální odpovědí, je to kvůli vlastnímu sobectví. (Matějček, 1989, s. 13)

V neposlední řadě jsou tu lidé, kteří by rodiči být chtěly a nemohou a mezi ně je možné zařadit i homoparentální páry. Jako by bylo mateřství jen pro heterosexuální ženy, ale když s touto myšlenou přijde žena lesbická, jako by se od ní žádalo vysvětlení, toho proč chce mít děti. Lesbictví je často považováno za neženské a zde dochází k rozporu, jelikož mateřství je spojeno s ženstvím. (Nedbálková, 2011, s. 64)

O tom, jaká jsou úskalí a problémy stát se rodičem v případě homoparentality píše v předchozí kapitole.

4.4 Sdílená rodičovství

Jednou z forem, která bude nyní představena je sdílené rodičovství, kde princip spočívá v tom, že dítě může mít až čtyři rodiče, z něhož dva jsou biologičtí a dva sociální. Takové

rodičovství a jeho různé formy jsou rodinným uspořádáním, které bylo v České republice skoro neviditelné a moc se o něm nehovořilo, avšak existují rodinné skupiny, kde se toto začalo pomalu dostávat na povrch. Všichni lidé, kteří se rozhodnou zapojit do sdíleného rodičovství budou muset jistě překonávat spoustu překážek. To jak v oblasti komunikace, tak i ve výchovných postupech, také se musí dohodnout, jaká bude míra zapojení všech rodičů do výchovy a věci s ní spojené a jistě bude potřeba nejdříve kompromisů a zvážení toho, jak vše bude fungovat. Lidé, kteří se účastnili tohoto výzkumu se buď seznámili přes internet, nebo přes známé, ale v zahraniční literatuře je možné dohledat případy, kdy lidé byli přáteli a k tomuto rozhodnutí společně dospěli postupem času. Také je rozdíl mezi mírou zapojení biologických rodičů do výchovy, a to od velkého zapojení až po téměř žádné. Ale i přesto zde lze nalézt i spoustu výhod a hodně se zde vyzdvihuje ekonomická jistota, protože když se v rodině přijde o jeden příjem, stále zbývají další 3, nebo dva a naproti tomu přijít o příjem v tradiční rodině může mít pro některé rodiny až fatální následky. (Kutálková, 2015, s. 42)

Sdílené rodičovství se většinou po předem dohodnutých podmínkách plní na bázi dobrovolnosti, kdy může být dítě určitou dobu u matky a určitou dobu u otce. Co se týče zápisu otce v rodném listě, uveden být nemusí a nikdo jej nehledá, ale žena, která dítě porodila, tam musí být uvedena vždy. (Burešová, 2020, s. 70)

4.5 Biologické a právní rodičovství

U biologického rodiče nestojí v první řadě jeho určení na genetických vazbách, ale u matky je to porod a u otce hypotéza stojící na vztahu k matce. Kdežto právní rodič je ten, jehož jméno je napsané v rodném listě a má s dítětem společné dědičné znaky. Již ve starověkém Římě platilo pravidlo, že hlavním klíčem k určení mateřství je u matky k určení vždy porod. Matka může po porodu utajit svou totožnost, tohoto práva využívají především matky, které po porodu odloží své dítě, k těmto účelům slouží tzv. babyboxy, žena vloží své dítě dovnitř a zdravotnický personál na to okamžitě upozorní zvukový signál. Předchází se tak zanedbaní dítěte a jeho zdravotní újmě. Když žena své dítě odloží do babyboxu, je téměř nulová šance zjistit její totožnost, a proto se často vedou diskuze, zda tak činí oba rodiče, nebo to udělá matka, aniž by informovala otce. (Burešová, 2020, s. 71)

4.6 Sociální rodičovství

Sociálním rodičem se rozumí partner, nebo partnerka, jež je pro dítě z biologického i právního cizí, není zde splněna žádná z domněnek otcovství a ani zde nelze nikterak zjistit

mateřství. Sociální rodiče mají velmi komplikované postavení, berou na sebe dobrovolně břemena výchovy a výživy, ovšem nemají žádná práva o dítěti jakkoliv rozhodovat ani jim nemohou být poskytnuty informace například o zdravotním stavu nebo vzdělání. Mohou zde nastat problémy i v naprosto běžných situacích, a i kdyby výchova sociálního rodiče byla sebelepší, neopravňuje ho téměř k ničemu. (Burešová, 2020, s. 71)

5 Specifika výchovy dětí homosexuálními páry – výzkumná část

V mé bakalářské práci jsem si do praktické části zvolila kvalitativní výzkum, kde bude mým záměrem, alespoň z části objasnit výzkumný problém a výzkumné cíle, které se nabízejí. Představím život homosexuálních rodin, které vychovávají dítě, nebo děti. V rozhovorech se zaměřím například na to, jak nahrazují mužský či ženský vzor při výchově, jak je vnímá okolí, zda žijí v registrovaném partnerství a další.

5.1 Výzkumný problém

Popsat specifika výchovy dětí homosexuálními páry

5.2 Hlavní cíl výzkumné části

Hlavním cílem v této praktické části je zjistit, jaká jsou specifika výchovy dětí homosexuálními páry

5.3 Výzkumné otázky:

1. Jaká jsou úskalí a výhody výchovy dítěte u homosexuálních párů?
2. Jaký vnímají pohled společnosti na homosexuální páry v roli rodičů?
3. Jak homosexuální páry nahrazují chybějící aspekt (muž/žena)?

5.4 Výzkumná metoda

V praktické části jsem jako výzkumnou metodu pro sběr dat zvolila polostrukturované rozhovory. Tuto metodu jsem zvolila proto, abych do problematiky mohla více proniknout, což mi kvantitativní výzkum neumožní. Předem jsem připravila otázky k rozhovoru, které jsem podle potřeby měnila nebo doplňovala.

5.5 Otázky k rozhovoru:

1. Kdy jste si uvědomili, že Vás přitahují lidé stejného pohlaví?
2. Jak jste se s partnerem, partnerkou poznali?
3. Měli jste ve své rodině podporu, když se dozvěděli o Vaší orientaci?
4. Jak jste získali děti do své výchovy?
5. Jste v registrovaném partnerství, pokud ano, jak dlouho?
6. Máte nějakou negativní zkušenost ze strany okolí?

7. Setkalo se Vaše dítě se šikanou, posměchem od spolužáků?
8. Máte v rodině rozděleno, kdo vykonává jaké domácí práce?
9. Vnímá Vaše dítě, že má dvě maminky, nebo tatínky?
10. Jak Vás a partnera, nebo partnerku děti oslovují?
11. Jak nahrazujete mužský nebo ženský vzor při výchově?
12. Co považujete za výhody a nevýhody při výchově?
13. Jsou nějaké formální náležitosti, které Vám komplikují péči?
14. Kdy a jak vás napadla myšlenka vychovat dítě?
15. Přáli byste si mít další děti?
16. Jaké možnosti, změny byste uvítali? (zákon...)

5.6 Výzkumný soubor

Účastníky výzkumu jsem vybírala podle předem stanovených kritérií, jednalo se tedy o záměrný výběr. Prvním kritériem bylo, že se muselo jednat jen o páry stejného pohlaví a druhé kritériem bylo, že musí vychovávat a mít ve své péči dítě. Výzkumný soubor tvoří 5 respondentů a všechny jsou to ženy.

5.7 Výzkum a jeho průběh

Rozhovory probíhaly kvůli velké dálce online formou, tedy přes e-mail, popř. telefonicky, když bylo potřeba něco doplnit nebo objasnit a více rozvést. Výzkumné otázky jsem zaslala na e-mail a respondenti mi je i s odpověďmi poslali zpět. Když bylo potřeba se na něco doptat respondenti byli ochotní pokračovat v elektronické komunikaci, vycházeli mi vstříc. Respondenty jsem vybírala z kontaktů, které jsem měla k dispozici. Respondenti byli předem ujištěni, že všechny rozhovory budou anonymní a osobní údaje, jako je například jméno, budou změněny.

5.8 Otevřené kódování

Rozhovory jsem pomocí otevřeného kódování rozdělila do několika kategorií.

1. Sexuální orientace a podpora rodiny
2. Získání dítěte do výchovy
3. Negativní zkušenosti s okolím
4. Mužské a ženské vzory a rozdělení domácích prací

5. Výhody a nevýhody při výchově
6. Jak dítě vnímá, že má rodiče stejného pohlaví
7. Zákon a formální záležitosti

6 Analýza rozhovorů

Kategorie č. 1 Sexuální orientace a podpora rodiny

V první fázi této kategorie jsem se zaměřila na uvědomění si své orientace. Odpovědi byly různorodé a jedna odpověď pro mě byla až překvapivá. Ptala jsem se, kdy si respondenti uvědomili, že je přitahují lidé stejného pohlaví. Respondentka Bára odpověděla. *„Když mi nevyšel vztah s mužem a do života mi vstoupila žena, se kterou mi bylo lépe, než jsem si myslela.“* Z tohoto vyplývá, že Bára dříve byla s muži, ale poté co zažila něco se ženou si uvědomila, že to je pro ni ta správná cesta ke spokojenosti. Podobnou výpověď mi dala i respondentka Monika. *„Uvědomila jsem si to jednoho večera, když jsem se po dlouhé době potkala s kamarádkou z dětství, která byla na holky a v tu noc mezi námi něco proběhlo, a já jsem nad tím druhý den přemýšlela, že vlastně je mi lépe s ženou než s mužem.“* Taková situace se také může kdykoliv přihodit a stane se to třeba i ve chvílích, kdy ukončíte vztah s mužem ve kterém stále hledáte něco co nepřichází a těchto případů není zase tak málo u mých respondentek přišlo uvědomění si své orientace většinou až v dospělosti. Další dvě výpovědi se v tomto směru liší. Respondentka Petra například uvedla. *„Mě ženy nepřitahují, měla jsem předtím partnery, s partnerkou to bylo všechno nějak jinak, kdybych nebyla s ní, asi bych vztah s jinou ženou nenavázala a ani by mě to nelákalo.“* Zde je vidět úplně jiný směr, který vedl ženu ke vztahu s jinou ženou. Respondentka Věra odpověděla. *„Kdy si heterosexuálové uvědomují, že je přitahují osoby opačného pohlaví? Tato otázka je silně heteronormativní.“* Heteronormativní znamená, že se na heterosexuální sexualitu nahlíží jako na jedinou správnou formu vztahů. Respondentka Lucie, svou sexualitu velmi dlouho popírala uvedla. *„Zhruba jako náctiletá, ale kvůli negativnímu pohledu okolí na sexualitu jsem si to sobě sama popírala a přiznala si to až jako dospělá“.* Zde je vidět, že ji velmi silně ovlivnil pohled společnosti, který na to dle jejích slov v té době pohlížel velmi negativně. Dnes už na to společnost nepohlíží tolik záporně a i k tomu se dostaneme v dalších částech výzkumu.

V druhé fázi této kategorie jsem se zajímala o podporu, kterou měly ženy v rodině. Z dostupných odpovědí vyšlo, že ženy ve své rodině měly povětšinou podporu a rodina jejich orientaci přijala, některá rodina hned některá si na to musela chvíli zvykat. Dle mého názoru je právě rodina určitě velmi důležitým faktorem, když drží pospolu, pak je tato situace určitě mnohem snazší. Na otázku, zda měly podporu v rodině my respondentka Bára uvedla. *„Ano měla jsem podporu, nikdy se ke mě neobrátili zády. Rodina to přijala lépe, než jsem si myslela.“* Stejně dobře to přijala i rodina respondentky Moniky, Petry, Báry a Věry, avšak jako velký problém to vnímala rodina Lucie do odpovědi uvedla. *„Zpočátku vůbec, brali*

to jako velký problém, zvláště kvůli přetrvávajícímu heterosexuálnímu vztahu, teď už si na to ale zvykli.“ Zde nebyla od začátku úplná opora, jako u ostatních, avšak čas to v její rodině srovnal. Výpovědi tedy ukazují, že rodiny s tím neměly žádný zásadní problém, jen někdy to chtělo trochu více času aby se s tím vyrovnaly a přijaly to.

Kategorie č. 2 Získání dětí do výchovy

Velmi důležitá část je právě v tomto tématu možnost, jak v této situaci dosáhnout toho, že budete mít své vlastní děti. Možnosti jsou pro homosexuály více omezené, než jak je tomu u klasických rodin, ale cesty tu jsou, někdy možná ne tak jednoduché, ale alespoň už jsou v dnešní době dosažitelné možnosti. V mém výzkumu některé ženy měly, již dítě z předchozího vztahu a další si pořídily dítě pomocí umělého oplodnění, nebo stříkačkové metody. Respondentka Bára uvádí: *„Syna mám z prvního manželství a dcerku jsme získali za pomoci umělého oplodnění, kde nám vypomohl můj kamarád, který daroval sperma, bez něj bychom si dítě pořídít nemohli.“* A podobně je na tom i Lucie. *„První dceru mám z předchozího vztahu (stále se pravidelně stýká i se svým otcem, který na začátku dělal dost problémy, ale teď už se situace uklidnila). Druhou dceru pomocí stříkačkové metody a anonymního dárce.“* Stříkačková metoda je hodně využívána, a to i z toho důvodu, že žena si sama najde dárce a vše si i sama aplikuje, není k tomu potřeba žádného souhlasu muže, jako je tomu u asistované reprodukce, kde je potřeba, aby na kliniku asistované reprodukce přišel heterosexuální pár. Stejnou formu využila i Petra se svou partnerkou, které obě podstoupily stříkačkovou metodu, takže každá má jedno dítě. *„My si je porodili. Blbý je to, že Martinek má 1 zákonného zástupce a Kuba taky a děti jsou nezaopatřeny, kdyby se semnou něco stalo, Martinek by v rodině automaticky nezůstal, ale začalo by správním řízením. Nejdříve by ho ‚nabídli‘ mým rodičům, jeho prarodičům a v případě nezájmu by šel na přechodnou dobu někam do péče a nikoho by nezajímalo, že má doma druhou mámu i s bráchou, kteří by si ho chtěli nechat a do doby než by to neurčil soud by s nimi zůstat nemohl.“* Petra se zde již zmiňuje o problému, který jako rodiče musí řešit a který bude řešen v dalších částech výzkumu. Formu asistované reprodukce zde zvolila jen respondentka Věra. *„Děti se nám narodily, přičemž rodinu jsme zakládali jako lesbický a gay pár dohromady a šlo o asistovanou reprodukci.“* Z této výpovědi vyplývá, že respondentka žije v tzv. sdíleném rodičovství o kterém se zmiňuji v kapitole 4.4, jde o to že, dítě má dvě maminky a dva tatínky a umělé oplodnění není v tomto případě problém, jak to může být u dvou žen.

Kategorie č. 3 Negativní zkušenosti s okolím

Doba jde sice hodně dopředu, ale stále se najdou lidé, kteří tuto formu nebudou uznávat, již to ale není zdaleka takové, jako tomu bylo například před dvaceti lety a homosexuální vztahy se neuznávaly, pro mnohé lidi to bylo neakceptovatelné. Z vypovědí je možné vyčíst, že žádná z respondentek se nesešla v okolí s žádnou velkou negativní reakcí spíše jen s maličkostmi se kterými se může setkat každý jedinec. Podle respondentek se Ani děti nesešly s žádnou formou šikany nebo zesměšňování, jelikož všechny respondentky, až na jednu výjimku, mají děti, které nejsou starší 10 let, jiné to může být u starších dětí, k tomu však nemám potřebné informace a nemohu tedy vyvodit závěry.

Respondentka Monika u negativního vlivu okolí uvedla. „*Určitě se vždy najde někdo, kdo s tím není úplně v pohodě, ale spíše to jsou lidé, kteří mi nejsou blízcí.*“ Jak sem uvedla na začátku nikdy se člověk nezavděčí všem, a i když se kdokoliv snaží sebevíc, pomlouvám se nevyhne nikdo a toto platí všeobecně, nejen pro homosexuální páry. Respondentka Bára uvedla, že problém měla s bývalým manželem. *Okolí nějak závazně neřešíme, kde jsme však zaznamenali největší problém, byl můj bývalý manžel.*“ Toto však může obecně platit pro každý vztah, kdy jeden z páru začne dělat druhému problémy. Petra uvádí: „*Ani ne, jen lidi někdy blbě koukají.*“ Žádnou špatnou zkušenost nemá ani Lucie. „*Zatím špatné zkušenosti nemáme, žijeme v malém městě a nikdy jsme žádné negativní řeči nezaslechli.*“ O nemilou zkušenost se ale podělila respondentka Věra. „*Ano jsou různé drobnosti. V jedné ze školek se u zápisu ptali, jestli má syn vůbec otce, tak jsme ho dali do jiné školky. Obecně se většinou rovnou outujeme, abychom předešli oboustranně nepříjemným situacím.*“ Vždy se najdou lidé, kteří se nad tímto budou pozastavovat, avšak většina názorů je spíše pozitivních a z dotazníků vyplývá že negace se nevyskytují často, ale spíše se jedná o drobné věci.

Další otázkou bylo, zda se děti setkaly s nějakou šikanou či posměchem ze strany spolužáků nebo kamarádů, zde všichni respondenti uvedli, že žádný posměch ani šikanu nezaznamenali.

Kategorie č. 4 Mužské a ženské vzory a rozdělení domácích prací

Možná že už se v dnešní době tolik nelpí na zažitých stereotypech, když žena zajišťovala veškerou práci kolem domácností a dětí a muži zabezpečovali finanční stranu a veškeré fyzicky náročné činnosti, přesto jsem vytvořila kategorii, kde se budu zabývat tím, zda děti postrádají mužské vzory a jak mají ženy rozdělené práce ve své domácnosti.

Má první otázka směřovala k tomu, jaké ženy doma vykonávají práce a jak si je rozdělují. Respondentka Bára odpověděla takto: „*S přítelkyní se střídáme. Já, mám raději práce, jako vaření praní a žehlení a přítelkyně zastává více práci kolem auta a zahrady, ale dokážeme se sehrát a věci dělat společně.*“ Monika doplňuje: „*Já zastávám spíše tu mužskou, která mi více vyhovuje, ale jsem schopná vykonávat i tu ženskou.*“ Zde je vidět, že ženy nemají problém vykonávat jakoukoliv práci a nijak striktně práci nerozdělují. Podobně to má i Markéta. „*Domácí práce vykonáváme podle toho, co která zvládne a jak má kdo zrovna čas.*“ Alena doplňuje: „*Rozhodně ne, každý dělá něco, kdo má zrovna čas, když jsem byla na mateřské automaticky jsem více prala a vařila.*“ U respondentky Věry vykonává každý práci, která mu více vyhovuje. „*Každá vykonává co jí je bližší nebo co je potřeba udělat.*“ Ženy tedy nemají práci rozdělenou tak, že by jedna dělala práci „mužskou“ a druhá „ženskou“, ale vesměs se střídají, nebo každá dělá to, co jí více baví.

V další části, kde jsem se ptala na nahrazování mužského vzoru ve výchově, žádná z respondentek neměla pocit, že by děti tento vzor postrádaly. Ať už to bylo z důvodu, že pravidelně navštěvují dědečky nebo strýce, nebo že s nimi dělají i věci, které jsou typické pro otce. Respondentka Bára zde uvedla následující: „*Snažíme se doma zastat i mužskou stránku, takže i co se týče mužské práce, děláme ji my sami, takže můj syn a naše dcera to nevnímají tak, že by tu chyběl mužský vzor.*“ A podobně se vyjádřila i Monika. „*Snažíme se dceři předat oboje, jak mužské tak i ženské věci i když jsme dvě ženy.*“ Například Lucka pojem mužský a ženský vzor úplně nechápe. „*Nijak ho nenahrazujeme, nežijeme v bublině, obě holky se běžně stýkají se svými strýci s dědečky a starším bratrancem. Pojem mužský a ženský vzor nechápu.*“ Velmi obsáhle se k tomu vyjadřuje Petra. „*Řídíme se myšlenkou ,netřeba moc vychovávat, stačí pěkně žít a dítě se přidá‘ přestože mají doma dvě mámy nemyslím si, že by postrádali mužský vzor. Mají dědečky, kterým pomáhají a ve finále my přijde, že jim dovolíme více než kdejaký hetero pár, protože mají strach aby si jejich děti neublížily. My je necháme zkoumat a objevovat svět. V necelých 2 a 5 letech štípali dřevo a učíme je i rozdělovat oheň. Pomáhají nám v kuchyni a starší když chce tak si sám k snídani chystá míchaný vajíčka. Chodí do lesní školky, kde se taky spoustu věcí naučí a mají tam pouze 3 holčičky a 13 kluků. Máme mnoho kamarádek a ,středově‘ je berou do traktorů a do garáží. Partnerka si i sama umí měnit pneumatiky na autě. Otázkou je co přesně by měl dělat mužský vzor? V dnešní době znám v okolí tolik rodin, kde to vůbec nefunguje a vše zůstává na ženách a otec jako by tam nebyl. Dávno neplatí, že chlap má vydělat peníze a zajistit rodinu.*“

Ano pravdou je, že ve spoustě domácností mají rodiče o své děti takový strach, že jim nedovolí spoustu aktivit jen kvůli tomu, aby si neublížily, a to určitě pro jejich vývoj není dobré, pak jsou děti bojácné a hodně dlouho se bez pomoci rodičů neobejdou a toto jim může činit problémy i v dospělosti. Věra, u níž její děti mají dvě maminky a dva táty se k tomu vyjádřila následovně: „*Mužský a ženský vzor považuji za sociální konstrukt. Kromě toho naše děti mají hned dva otce, takže toto ‚postrádání vzorů‘ neřešíme.*“

Kategorie č. 5 výhody a nevýhody při výchově

Zde se pokusím objasnit, zda homosexuálním párům přináší výchova nějaké výhody, či nevýhody a z odpovědí respondentů se pokusím zjistit, zda je jejich výchova v něčem odlišná. Ptala jsem se, co respondenti považují za největší výhody a nevýhody při výchově. Respondentka Monika hovoří následovně: „*Snažíme se s přítelkyní držet při výchově za jeden provaz, aby dcera věděla, že když něco jedna nebo druhá řekne plátí to úplně stejně, výhody ani nevýhody oproti jiným rodinám neshledávám.*“ Podobný názor vyjádřila i Markéta. „*Nezjišťujeme ve výchově žádné větší výhody ani nevýhody.*“ Petra uvedla: „*Výhody: žádné extra neshledávám, je to stejně náročný, jako by měli děti muž a žena. Nevýhody: že mateřská láska je nejsilnější jaká může být a nedá se dát oběma dětem zároveň, než jako když má jedna žena 2 děti. Je to jiné, když to druhé dítě ve vás nerostlo a neporodila jste ho, přesto ho berete za vlastní, ale to spojení je jiné.*“ Respondentka Věra odpověděla takto: „*Nevím. Nemám osobní zkušenost v hetero rodině.*“ Z rozhovorů tedy vyplývá, že respondenti neshledali žádné výhody oproti párům, kde je muž a žena. Výchova tedy v těchto rodinách probíhá podobně jako jinde, jak bylo popsáno v předešlé kategorii, dětem nechybí mužský vzor a ženy se snaží svým dětem dát vše, co potřebují a vychovat je správně a ve výchově drží při sobě a respektují názory jedna druhé. Dle mého názoru bychom jako výhodu mohli brát právě to že, ženy, jelikož k sobě mají blíže, se dokážou lépe shodnout na stylu a vedení výchovy, což u muže a ženy bývá někdy problém, a to mohu potvrdit i ze své vlastní zkušenosti, nebo zkušenosti svých známých, že tatínek mnohdy povolí více a spoustu věcí, které jsou pro mámu už nepřipustné, tak tátovi nevadí, samozřejmě není to tak všude, ale dalo by se říci, že tátové jsou benevolentnější a někdy to může být i na škodu. Nevýhodu, kterou popsala jedna z respondentek, může být i to, že když je v rodině dítě, které sama neporodila, tak i když ho má ráda jako svoje vlastní, tak popsaná láska k dítěti je jiná.

Kategorie č. 6 Jak děti vnímají, že mají rodiče stejného pohlaví

Tato kategorie bude zaměřena na děti a na to, jak reagují na skutečnost, že mají dvě maminky a jestli nějak tuto situaci vnímají. Také si bude objasněno, jak děti své rodiče oslovují. Na otázku, zda dítě nějak vnímá, že má dvě maminky, jsem dostala následující odpovědi: Respondentka Bára říká: *„Starší syn vnímá přítelkyni jako tetu, dokáže se jí svěřit a přijít za ní když něco potřebuje. Dcerka má teprve rok a půl, tak nás bere jako dvě maminky.“* Synovi od Báry je 15 let, tudíž to, že bere Bářinu přítelkyni jako tetu a dokáže se jí svěřit je určitě velmi důležité a dcerka je opravdu velmi malá, tudíž nic takového zatím vůbec nevnímá. Respondentka Lucie odpovídá následovně: *„dcera kterou mám z prvního nijak extra vzhledem ke kladnému vztahu s otcem a druhá dcera občas nechápe proč ona taky nemůže odjet k nějakému tátovi na víkend, ale vlastně nedokáže vysvětlit proč, prostě by jen chtěla někam jet, jinak běžně hlásí, že má dvě mamky.“* Co se týče oslovování: *„dcera z předchozího vztahu: mami a Lucko, druhá dcera: mamko, mámo (nebo mamko Lucko, mamko Marky, sama si takto rozhodla.“* Respondentka Petra uvádí: *„Ne. Berou to naprosto automaticky, že někdo má maminku a tatínka a někdo má jenom maminky, naopak někdo zase jen dva tatínky. Nikdy se neptali proč nemají tatínka, prostě ví že ony mají mámy dvě. Syn od partnerky nás oslovuje, mami, Marťo, mami, Alčo a mladší syn obě mami, maminko.“* V těchto případech je vidět, že děti nijak extra nevnímají to, že mají dvě maminky, ale možná je to dáno i tím, že jsou ještě malé. U oslovování většinou volí formu mami a za to přidají její jméno. Respondentka Věra uvedla trochu jinou výpověď: *„Jistě. Od narození žijí v rodině, kde mají dvě mámy a dva táty a zároveň vyrůstají ve většinově v heterosexuálním světě, a tudíž od velmi raného věku vědí, že většina dětí to má jinak. Toho si nejde nevšimnout.“* *„Oslovují mě většinou křestním jménem, pokud o vás mluví s někým jiným obvykle říkají ‚máma Věra‘.“* Zde je vidět druhý případ, kde děti už od brzkého věku vycítily, že to mají trochu jinak než ostatní. K mému celku respondentů mohu říct, že děti spíše moc nevnímají, že by mělo být u nich něco jinak a berou to víceméně automaticky, avšak jak jsem uvedla již dříve, mohou na situace reagovat jinak, až dospějí, nebo budou trochu starší, ale každé dítě to může brát naprosto odlišně.

Kategorie č. 7 Zákon a formální záležitosti

Poslední kategorie, na kterou jsem se zaměřila, byl zákon a formální věci. Zákony, které u nás v dnešní době platí a některé situace, které jim podléhají, dokáží homosexuálním rodičům v jistých případech velmi zkomplikovat život. První otázka byla zaměřena na to, zda jsou nějaké formální záležitosti, které ženám komplikují výchovu. Druhá otázka zněla, jaké

změny by uvítaly v zákoně. Odpovědi k sobě měly velmi blízko. Respondentka Bára uvedla: *„Byla bych ráda aby i partnerka byla zapsána v rodném listě a měla stejná práva na dítě jako já.“* U druhé otázky odpověděla: *„Mít stejná práva jako heterosexuálové.“* Podobně je na tom i respondentka Lucie. *„Musíme vyplňovat plnou moc při péči o nebiologickou dceru – partnerka ve vztahu k mé dceři a já ve vztahu k její dceři.“* Co se týče změn v zákoně reagovala takto: *„Manželství pro všechny – momentální paskvil partnerství je sice jistý pokrok, ovšem při pročtení všech podmínek osvojení nám přijde šílené, co všechno musíme podstoupit, jen aby měla partnerka papír na to že se může o dceru starat jako doposud.“* A podobným směrem se ubírala i respondentka Petra: *„To že nemají dva zákonné zástupce, kdyby se něco stalo a musel by jeden z nich do nemocnice, může k němu jen biologická matka.“* Změny v zákoně by uvítala tyto: *„Stejná práva jako když je otec a matka, takhle se na nás nevztahuje ani nic jako sirotčí nebo vdovský příspěvek/důchod, samozřejmě, že takto člověk myslet nechce, ale už jen to že je jen jeden zákonný zástupce, něco se stane, tak dobu řešit osvojení a bez dalšího příjmu by rodinu dostalo nejspíš na dno. Stále se řeší jaký příklad dají dětem dvě mámy nebo dva tátové, ale když někdy vidím, jak se k dětem chovají vlastní rodiče, věřím že dvě mámy nebo tátové by dokázali dát více lásky, než kolikrát vlastní rodiče.“* Respondentky by tedy uvítaly změnu v tom, aby mohly být obě matky zapsané v rodném listě, jako je tomu u heterosexuálních párů, aby měly v tomto směru stejná práva, protože když se jedné partnerce něco stane, tak druhá nemůže téměř nic, může o dítě ze dne na den přijít a začnou dlouhé pře u soudu, než se dojde k nějakému verdiktu. Druhou věcí, která tu byla zmíněna, je manželství pro všechny, protože forma registrovaného partnerství se manželství ani zdaleka nepodobá. Respondentka Věra, jejíž děti, jak již bylo řečeno na začátku, mají v rodném listě uvedeny oba rodiče, odpověděla takto: *„Naše děti mají v rodném listu matku i otce, takže současné změny v souvislosti s manželstvím pro všechny nám nijak nepomůžou.“* Avšak byla by ráda, kdyby je společnost začala vnímat jinak.

7 Shrnutí a diskuze

Na základě získaných a zanalyzovaných výpovědí mých respondentů, kterými byli pouze ženy (takže nemohu komentovat mužskou část) vyvstává, že mužský vzor v rodinách nechybí a není potřeba ho nikterak nahrazovat. Ve většině domácností jsou děti v kontaktu s dědečky nebo strýci a ženy dokáží zastat i mužskou práci a když je potřeba, mohou kdykoliv požádat o pomoc jak v rodině, tak například u kamarádů.

Největší problém, který se často u homosexuálních rodin objevuje, jsou zákony, které jim neumožňují, aby obě matky byly zapsané v rodném listě, tudíž veškerá práva na dítě má vždy pouze jedna z nich, a v důsledku toho nastávají komplikace, když se ženě, která má veškerou plnou moc na dítě, něco stane, tak dítě automaticky nezíská druhá žena z domácnosti.

Dalším úskalím je registrované partnerství, které s manželstvím nemá mnoho společného, takže i když takové partnerství homosexuální pár uzavře, tak jim to výhody nebo práva jako manželům nepřinese, jak sem již uvedla, není zde ani možnost nějakého slavnostního obřadu, který by svatbu alespoň trochu představoval a také možnost uzavření registrovaného partnerství nabízí jen několik úřadů v České republice. Pohled okolí na stejnopohlavní páry je většinou kladný, samozřejmě vždy se najde někdo, komu se to nebude zamlouvat. Co se týče dětí, tak žádná z respondentek v tomto výzkumu nepostřehla, že by kvůli tomu byli její děti nějak zesměšňovány nebo šikanovány, tudíž situace je určitě mnohem lepší, než tomu bylo například před dvaceti lety.

Tři z respondentek k získání dítěte využily možnosti umělého oplodnění metodou intrauterinní inseminace a toto je pro ženy v homosexuálním partnerství nejrychlejší a nejjednodušší způsob, u této metody není potřeba partner, ale je zde možnost využít anonymního dárce. Rodina přijala orientaci svých dětí kladně, v některých případech samozřejmě trvalo, než se s tím vyrovnala, ale po nějaké době to také akceptovala.

Po shrnutí všech rozhovorů jsou největším problémem právní předpisy, které rodinám stále neumožňují žít stejně jako páry, kde je muž a žena a právě toto jim často působí komplikace.

8 Závěr

Záměrem mé bakalářské práce bylo objasnit, jak probíhá výchova v homosexuálních rodinách, jak na tyto rodiny nahlíží okolí a jaká jsou úskalí v jejich výchově. V první části jsem se zaměřila na pojem rodina, kde jsem si objasnila několik jejich definic a také to, jak vznikla. Dále jsem se zabývala homosexualitou, kde jsem napsala něco málo k historii a to jak je vnímána v současnosti, dalším termínem bylo registrované partnerství, u kterého by mnozí homosexuálové uvítali změny a popsala jsem jeho průběh, a také uvedla, čím se liší od klasické svatby. Dále jsem představila na to, jaké možnosti mají stejnopohlavní páry, když chtějí mít dítě, objasnila jsem rozdíl mezi adoptí a pěstounskou péčí a mezi surogátním mateřstvím a asistovanou reprodukcí. V páté kapitole jsem se zaměřila na to, jaké problémy vznikají u párů, když si plánují založit svou vlastní rodinu a jaké komplikace nastávají v jejich životě, když rodinu založí. Všeobecně jsem popsala, co potřebují děti a jak se k výchově staví rodiče a v poslední řadě jsem objasnila různé formy rodičovství.

V navazující výzkumné části, ve které figuruje pět respondentek, které mají děti jsem analyzovala jejich výpovědi, které jsem získala formou rozhovoru odpovědí na své výzkumné otázky, ty jsem rozřadila do kategorií, které jsem použila pro lepší orientaci. Na těchto ukázkách jsem poukázala na to, jak jsou vnímáni okolím, jaké problémy musí řešit, co se týče zákonů a legislativ a zda postrádají mužský, nebo ženský aspekt

Z mého výzkumu jsem zjistila, že okolí na homosexuální páry reaguje většinou pozitivně, nikdy nezaznamenali žádné větší konflikty ani oni ani jejich děti. Mužský aspekt jim v žádném případě nechybí, dokáží zastat vše bez větších problémů, avšak jedinou nevýhodou, která je stále velkým problémem a staví tyto rodiny bokem od normálního života jsou nerovné práva na děti, kde veškerá privilegia jsou umožněna vždy pouze jednomu z rodičů a z druhého se stává v tomto směru naprosto cizí člověk. Další záležitostí je registrované partnerství, které jim také nevyhovuje a lepší variantou by bylo manželství pro všechny, které poskytuje mnohem více práv.

Závěrem bych ráda řekla, že toto téma mě velmi obohatilo a dozvěděla jsem se spoustu věcí, které pro mě byly před tím, než jsem začala psát tuto práci, naprostým tabu, když vyjádřím svůj názor, myslím si, že naše společnost se v tomto směru hodně posunula, ale stále tu máme věci, které homosexuální páry stále staví trochu stranou.

9 Použité zdroje:

- BISHOP, Clifford, 1997. *Lidský duch a sexualita*. Magie, tradice, současnost. Praha: Knižní klub. ISBN 80-7176-540-6
- BUREŠOVÁ, Kateřina, 2020. *Rodičovství a partnerství gayů a leseb v českém právu*. Praha: Sociologický ústav AV, ČR. ISBN 978-80-7330-372-3
- FANEL, Jirí, 2000. *Gay historie*. Praha: Dauphin. ISBN 80-7272-010-4
- HORÁKOVÁ, Adéla, PAVLICA, Karel et al., 2020. *Druhové rodiny v systému náhradní rodinné péče*. Příručka pro pracovníky*pracovnice v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Praha: Prague Pride z. s. ISBN 978-80-906362-5-5
- KAŇKA, Petr, 2000. *Abeceda homosexuality*. Online. Dostupné z: http://www.004.cz/storage/abeceda_homosexuality.pdf [citováno 2024-03-19]
- KIMPLOVÁ, Tereza; JOCHMANNOVÁ, Leona a SVOBODA, Jan, 2023. *Psychologie rodiny*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-3064-1
- KUTALKOVÁ, Petra, 2015. *Duhové rodiny ve stínu státu*. Situace homoparentálních rodin s malými dětmi. Praha: Prague Pride. ISBN 978-80-260-9143-1
- MATEJČEK, Zdeněk, 1994. *Co děti nejvíc potřebují*. Rádci pro rodiče a vychovatele. Praha: Portál.. ISBN 80-7178-006-5
- MATĚJČEK, Zdeněk a DYTRYCH, Zdeněk, 1994. *Děti, rodina a stres*. Vybrané kapitoly z prevence psychické zátěže u dětí. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a psychiatrické centrum Praha nakladatelství Galén. ISBN 80-85824-06-X
- MATĚJČEK, Zdeněk et al., 1999. *Náhradní rodinná péče*. Průvodce pro odborníky osvojitele a pěstouny. Praha: Portál. ISBN 80-7178-304-8
- MATEJČEK, Zdeněk, 1994. *Co děti nejvíc potřebují*. Rádci pro rodiče a vychovatele. Praha:Portál.. ISBN 80-7178-006-5
- MATĚJČEK, Zdeněk, 1999. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Rádci pro rodiče a vychovatele. Praha: Portál. ISBN 80-7178-320-X
- MATĚJČEK, Zdeněk, 1989. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, zdravotnické nakladatelství, n.p. ISBN 08-056-89.
- MATĚJČEK, Zdeněk, 1994. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. 98 s. Rádci pro rodiče a vychovatele. Praha: Portál. ISBN 8085282836
- MATOUŠEK, Oldřich, 1997. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Studijní texty. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Formy náhradní rodinné péče*. Online. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/formy-nahradni-rodinne-pece> [citováno 2024-04-16]

MOŽNÝ, Ivo, 2002. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2., upr. Základy sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-05-9

NEDBÁLKOVÁ, Kateřina, 2011. *Matky kuráže*. Lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-041-4

PRCHAL, Josef, 1988. *Vychováváme děti* Knihy pro rodiče. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN. 14-520-88

PRCHAL, Josef, 1988. *Vychováváme děti* Knihy pro rodiče. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 14-520-88

PUTNA, Martin, 2012. *Křesťanství a homosexualita: pokusy o integraci*. Praha: Torst. ISBN 978-80-7215-434-0

SLOBODA, Zdeněk, *Registrované partnerství a homoparentalita v Česku*. Gender a výzkum. Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., 2021. Online. Dostupné z:

https://www.gendersonline.cz/artkey/gav-202102-0009_registered-partnerships-and-lgbt-parenting-in-the-czech-republic.php [citováno 2024-04-16]

SOKOLOVÁ, Věra, 2009. *Otec, otec a dítě*. Gay muži a rodičovství? Sociologický časopis. Sociologický ústav AV ČR. roč. 45, čís. 1, s. 115–145. Online. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2009/01/06.pdf> ISSN 0038-0288 [citováno 2024-04-20]

VANĚK, Antonín, 1971. *Příznaky krize manželské rodiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 14-117-72

Zákon č. 359/1999 Sb. – Zákon o sociálně právní ochraně dětí

Zákon č. 89/2012 Sb. – Občanské právo

10 Přílohy

Respondent 1

Jméno: Petra

Povolání: kvalitní kontrola na lisovně plastů

Dosažené vzdělání: SŠ s maturitou

Děti, jejich věk, křestní jméno: Martin 5 let (biologický), Jakub 2 roky (od partnerky)

1. Jak jste se s partnerem, partnerkou poznali?

My se poznaly na základní škole, cca od 7. třídy se známe

2. Kdy jste si uvědomili, že Vás přitahují lidé stejného pohlaví?

Mě nepřitahují. Měla jsem předtím partnery, s partnerkou to bylo tak nějak všechno jinak. Kdybych nebyla s ní, asi bych vztah s jinou ženou nenavázala. Ani by mě to nelákalo.

3. Měli jste ve svojí rodině podporu, když se dozvěděli, o Vaši homosexuální orientaci?

Ano.

4. Jak jste získali do výchovy děti? Prosím rozvést postup a úskalí

My si je porodily. Blbý je to, že Martínek má 1 ZZ (zákonný zástupce) - mě a Kuba má taky pouze 1 ZZ - partnerku. Děti jsou nezaopatřeny. V případě, že by se mnou něco stalo, Martínek by automaticky nezůstával v rodině, ale začalo by správní řízení. Prvně by ho "nabídli" mým rodičům, jeho prarodičům. V případě nezájmu by šel někam na přechodnou dobu do péče. Nikoho nezajímá, že má doma druhou mámu s bráchou, kteří by si ho automaticky chtěli nechat. Do doby, než by určil soud, by s nimi neměl zůstat. Stejně je to se mnou a s Vojtou. Nemám na něj žádný nárok ani práva.

5. Jste s partnerem, partnerkou v registrovaném partnerství, pokud ano jak dlouho?

Jen poznámka, je to registrované partnerství, manželství neexistuje. Ano, jsme spolu v registrované partnerství od roku 2016. A také to byly komplikace, abychom ho mohly uzavřít v místě bydliště. V tu dobu jsme zaplatily 3.000,- poplatek, aby někdo z Pardubic přijel k nám do města, kde jsme chtěly mít něco na způsob svatby. Při registrovaném partnerství nejsou potřeba žádní svědci. Takže kdybychom spolu odjely do Pardubic, kde bychom samy podepsaly papír o registru, je vše hotovo a neřeší se žádný větší slavnostní událost, jako to je například i při soukromých svatbách o 4 lidech.

6. Máte nějakou negativní zkušenost ze strany okolí?

Ani ne. Někdy jen lidi blbě koukají.

7. Setkalo se Vaše dítě se šikanou nebo posměchem ze strany spolužáků?

Zatím ne. Máme kolem sebe super lidi a děti.

8. Máte v rodině rozděleno, kdo vykonává jaké domácí práce?

Rozhodně ne. Každý dělá něco, kdo má zrovna čas. Např. Když jsem byla na mateřské, většinu jsem dělala já, když je na mateřské partnerka, logicky častěji pere a uklízí ona.

9. Vnímá Vaše dítě nějak, že má dvě maminky nebo tatínky nebo tatínka, strýce, maminku, tetu?

Ne. Berou naprosto automaticky, že někdo má maminku a tatínka, někdo má jenom maminky, naopak někdo zase jen 2 tatínky. Nikdy se neptali, proč nemají tatínka. Prostě ví, že oni mají mámy dvě.

10. Jak vás a partnera nebo partnerku děti oslovují?

1. Martínek

MĚ: mami, Peťo, Petruško

partnerce: mami, Marky, Markétko

2. Kubiček - obě mami, maminko

Starší když potřebuje, už to trošku rozliší jménem, když jsme obě pohromadě. Někdy stejně ale řekne mamiii? Já odpovím ano? A on řekne, ne, druhá máma. Když byl menší, dokázaly jsme podle jeho intonace zjistit, na koho mluví. Řekl MAMI, ale my věděly, kterou z nás myslí.

11. Jak nahrazujete mužský nebo ženský vzor při výchově? Máte pocit, že ho postrádá?

Řídíme se myšlenkou, "Netřeba moc vychovávat. Stačí pěkně žít a dítě se přidá." Přestože mají doma 2 mámy, nemyslím si, že by postrádali mužský vzor. Mají dědečky, kterým pomáhají. Ve finále nám přijde, že jim dovolíme víc, než kdejaký heterosexuální pár, protože mají strach, aby si jejich děti neublížily. My je necháváme zkoumat a objevovat svět. V necelých 2 a 5 letech jsme s nimi společně štípali dřevo. Učíme je rozdělávat oheň. Pomáhají nám v kuchyni, a když chtějí, starší si chystá sám míchaný vajíčka ke snídani. Chodí do lesní školky, kde se taky mnoho naučí a mají pouze 3 holčičky, jinak 13 kluků. Máme mnoho kamarádek a "strejdové" je sebou berou do traktoru, do garáží. Partnerka si sama umí měnit

pneumatiky na autě na jaře i na podzim, vždy jí asistují. Otázkou je, co přesně by měl dělat mužský vzor? V dnešní době znám v okolí tolik rodin, kde to vůbec nefunguje a vše zůstává na ženách. Otec jako by tam nebyl. Dávno neplatí, že chlap má vydělat peníze a zajistit rodinu.

12. Co považujete za největší výhody a nevýhody při výchově?

VÝHODY: žádné extra neshledávám. Je to stejně náročný jako by měli děti muž a žena.

NEVÝHODY: Že mateřská láska je nejsilnější jaká může být a nedá se dát oběma dětem zároveň, než jako když má jedna žena 2 děti. Je to jiné, když to druhé dítě ve vás nerostlo a neprodila jste ho, přesto ho berete za vlastní, ale to spojení je jiné. Pro muže toto může být lehčí, protože oni nikdy nezažijí pocit, porodit si vlastní dítě a cítit ho uvnitř svého těla.

13. Jsou nějaké formální náležitosti, které Vám komplikují péči o dítě?

To, že nemají dva zákonné zástupce. Kdyby se něco stalo a musel by jeden z nich do nemocnice, může k němu jen biologická matka a nikdo jiný.

14. Kdy a jak Vás napadla myšlenka, že byste mohli vychovávat dítě?

Věděly jsme hned od začátku, že děti chtít budeme.

15. Přáli byste si mít další děti?

Nejspíš ano.

16. Jaké možnosti nebo změny byste uvítali? (př. změna zákona o výchově a podobně...)

Rozhodně stejná práva a povinnosti jako při normálním vztahu matka-otec-dítě. Takhle se na nás i na ně nevztahuje ani nic jako sirotčí a vdovecký příspěvek/důchod. Samozřejmě tak člověk myslet nechce. Ale už jen to, že je ten jeden zákonný zástupce, něco se stane, tak dobu řešit osvojení a bez dalšího příjmu je v dnešní době tak, aby se rodina dostala totálně na dno. V manželství, když jeden z rodičů zemře, automaticky se řeší vdovecký pro manžele/manželku a pro děti sirotčí důchod. U nás v partnerství se neřeší ani jedno, ani pro děti ani pro partnera/partnerku. A byla by skvělá adopce. Tolik dětí v domovech i kojeneckých ústavech a věčně se řeší nějaký kecy o tom, jaký příklad dají dětem 2 mámy nebo 2 tátové. Když někdy vidím, jak se vlastní rodiče chovají ke svým dětem, věřím, že mámy nebo 2 tátové by dokázali dát více lásky, než kolikrát ti vlastní rodiče.

Respondent 2

Jméno: Lucka

Povolání: učitelka MŠ,

Dosažené vzdělání: vyšší odborné

Děti, jejich věk, jména: Evelýnka 4 roky a Maruška 9 let

1. Jak jste se s partnerem, partnerkou poznali?

Poznali jsme se jako učitelka/rodič v mateřské škole, do které chodila Maruška (2 roky)

2. Kdy jste si uvědomili, že Vás přitahují lidé stejného pohlaví?

Zhruba jako náctiletá, ale kvůli negativnímu pohledu okolí na sexualitu raději sama sobě popírala a přiznala až při setkání s partnerkou.

3. Měli jste ve svojí rodině podporu, když se dozvěděli, o Vaši homosexuální orientaci?

Zpočátku ne, viděli to jako velký problém, zvláště kvůli přetrvávajícímu heterosexuálnímu vztahu.

4. Jak jste získali do výchovy dětí? Prosím rozvést postup a úskalí

Marušku z předchozího vztahu (stále se pravidelně stýká i se svým otcem, který ze začátku dělal dost problémy, ale teď už se situace uklidnila). Evelýnku pomocí stříkačkové metody a anonymního dárce.

5. Jste s partnerem, partnerkou v registrovaném partnerství, pokud ano jak dlouho?

Jsme v registrovaném partnerství, 6 let

6. Máte nějakou negativní zkušenost ze strany okolí?

Zatím nemáme, žijeme na menším městě a nikdy jsme žádné negativní řeči nezaslechly.

7. Setkalo se Vaše dítě se šikanou nebo posměchem ze strany spolužáků?

Nesetkalo.

8. Máte v rodině rozděleno, kdo vykonává jaké domácí práce?

Domácí práce vykonáváme podle toho, co která zvládne a jak má kdo zrovna čas.

9. Vnímá Vaše dítě nějak, že má dvě maminky nebo tatínky nebo tatínka, strýce, maminku, tetu?

Maruška nijak extra vzhledem ke kladnému vztahu s otcem, Evelýnka občas nechápe, proč ona taky nemůže odjet k nějakému tátovi na víkend, ale vlastně nedokáže vysvětlit proč, prostě by jen taky chtěla někam jet, jinak běžně hlásí, že má dvě mamky.

10. Jak vás a partnera nebo partnerku děti oslovují?

Ema: mami a Lucko, Evelýna: mamko a mámo (nebo mamko Lucko, mamko Sabčo , sama si takto rozhodla).

11. Jak nahrazujete mužský nebo ženský vzor při výchově? Máte pocit, že ho postrádá?

Nijak nenahrazujeme, nežijeme v bublině, obě holky se běžně stýkají se svými strýci s dědečky, starším bratrancem. Pojem mužský a ženský vzor úplně nechápeme.

12. Co považujete za největší výhody a nevýhody při výchově?

Nezjišťujeme ve výchově žádné větší výhody ani nevýhody oproti jiným rodinám.

13. Jsou nějaké formální náležitosti, které Vám komplikují péči o dítě?

Musíme vyplňovat plnou moc při péči o nebiologickou dceru – Sabina ve vztahu k Evelýnce, Lucka ve vztahu k Marušce.

14. Kdy a jak Vás napadla myšlenka, že byste mohli vychovávat dítě?

Maruška byla ve vztahu od začátku a zhruba po půl roce jsme začaly uvažovat o dalším dítěti.

15. Přáli byste si mít další děti?

Momentálně ne.

16. Jaké možnosti nebo změny byste uvítali? (př. změna zákona o výchově a podobně...)

Manželství pro všechny – momentální paskvil partnerství je sice jistý pokrok, ovšem při pročetí všech podmínek osvojení nám přijde šílené, co všechno musíme podstoupit, jen aby měla Mirka papír na to, že se může o Leu starat tak, jako doposud.

Respondent 3

Jméno: Věra

Povolání: finanční managerka

Dosažené vzdělání: vysokoškolské

Děti, jejich věk, křestní jméno: synové 3 a 7 let, jména nechci nikde uvádět

1. Jak jste se s partnerem, partnerkou poznali?

V předchozí práci, kde jsme spolu pracovaly.

2. Kdy jste si uvědomili, že Vás přitahují lidé stejného pohlaví?

Kdy si heteráci uvědomují, že je přitahují osoby opačného pohlaví. Tato otázka je silně heteronormativní.

3. Měli jste ve svojí rodině podporu, když se dozvěděli, o Vaši homosexuální orientaci?

Ano.

4. Jak jste získali do výchovy dětí? Prosím rozvést postup a úskalí

Děti se nám narodily, přičemž rodinu jsme zakládali jako lesbický a gay pár dohromady a šlo o asistovanou reprodukci.

5. Jste s partnerem, partnerkou v registrovaném manželství, pokud ano jak dlouho?

Ne

6. Máte nějakou negativní zkušenost ze strany okolí?

Ano, jsou to různé drobnosti. V jedné ze školek se u zápisu například ptali, jestli má syn vůbec otce. Tak jsme syna dali do jiné školky. Obecně se většinou rovnou outujeme, abychom předešli oboustranně nepříjemným situacím.

7. Setkalo se Vaše dítě se šikanou nebo posměchem ze strany spolužáků?

Nevím o tom, předpokládám, že ne. Ale může to být i tím, že výběr školy a školky dost řešíme. I s přihlédnutím na respekt k naší rodině.

8. Máte v rodině rozděleno, kdo vykonává jaké domácí práce?

Jistě. Každá vykonává to, co je jí bližší, nebo co se musí udělat.

9. Vnímá Vaše dítě nějak, že má dvě maminky nebo tatínky nebo tatínka, strýce, maminku, tetu?

Jistě. Od narození žijí v rodině, kde mají dvě mámy a dva táty a zároveň vyrůstají ve většinově hetero světě, a tudíž od velmi raného věku vědí, že většina dětí to má jinak. Toho si nejde nevyšimnout.

10. Jak vás a partnera nebo partnerku děti oslovují?

Většinou křestním jménem. Pokud o vás mluví s někým jiným, obvykle říkají „máma Kateřina“ nebo „máma Tereza“.

11. Jak nahrazujete mužský nebo ženský vzor při výchově? Máte pocit, že ho postrádá?

Mužský a ženský vzor považuji za sociální konstrukt. Kromě toho naše děti mají hned dva otce, takže toto „postrádání vzorů“ neřešíme.

12. Co považujete za největší výhody a nevýhody při výchově?

Nevím. Nemám osobní zkušenost s výchovou v hetero rodině.

13. Jsou nějaké formální náležitosti, které Vám komplikují péči o dítě?

Asi ne. Navíc, naše děti mají v rodném listu matku a otce, takže současné změny v souvislosti s manželstvím pro všechny nám nijak nepomohou.

14. Kdy a jak Vás napadla myšlenka, že byste mohli vychovávat dítě?

Vždy jsem věděla, že budu mít dítě. Jen jsem asi nečekala, že ta cesta bude poměrně komplikovaná.

15. Přáli byste si mít další děti?

Už ne, vzhledem k mému věku dvě děti stačí.

16. Jaké možnosti nebo změny byste uvítali? (př. změna zákona o výchově a podobně...)

Posun ve vnímání společnosti, abychom se nemuseli hned všude outovat a nemuseli se obávat, že někdo bude naší rodinu řešit.

Respondent 4

Jméno: Monika

Povolání: administrativní pracovník v zásilkovně

Dosažené vzdělání: SOU

Děti, jejich věk, křestní jméno: syn 15, dcera 1,5

1. Jak jste se s partnerem, partnerkou poznali?

Přes její kamarádku když jsme chodily na procházky.

2. Kdy jste si uvědomili, že Vás přitahují lidé stejného pohlaví?

Uvědomila jsem si to jednoho večera když jsem se po dlouhé době potkala s kamarádkou z dětství která byla na holky a v tu noc mezi námi něco proběhlo. A já jsem nad tím druhý den přemýšlela, že vlastně mi je lepe s ženou než mužem.

3. Měli jste ve svojí rodině podporu, když se dozvěděli, o Vaši homosexuální orientaci?

Rodina s tím neměla nějaký závažný problém, akorát si museli zvyknout, než to každý přijal podle sebe.

4. Jak jste získali do výchovy děti?

Děti vlastní nemám, akorát přítelkyně má syna z předchozího manželství a teď spolu máme dceru.

5. Jste s partnerem, partnerkou v registrovaném manželství, pokud ano jak dlouho?

Nejsme v registrovaném partnerství

6. Máte nějakou negativní zkušenost ze strany okolí?

Určitě se vždy najde někdo, kdo s tím není úplně v pohodě, ale spíše to jsou lidi kteří, mi nejsou blízcí.

7. Setkalo se Vaše dítě se šikanou nebo posměchem ze strany spolužáků?

. Od přítelkyně synovi chvíli trvalo, než ses tím vyrovnal a než to jeho kamarádi přijali. Ale všemu pomohl čas a to, že vlastně přišel na to, že není jediný, kdo má maminku, která žije s přítelkyní.

8. Máte v rodině rozděleno, kdo vykonává jaké domácí práce?

Přítelkyně spíše dělá ženskou práci a já zastávám spíše tu mužskou, ale samozřejmě jsme schopna i vykonávat tu ženskou, ale více mi vyhovuje ta mužská.

9. Vnímá Vaše dítě nějak, že má dvě maminky nebo tatínky nebo tatínka, strýce, maminku, tetu?

Naše společná dcera je ještě malinka na nějaké větší vnímání.

10. Jak vás a partnera nebo partnerku děti oslovují?

Naše dcera mi říká mami jako přítelkyni, její syn mi říká teto.

11. Jak nahrazujete mužský nebo ženský vzor při výchově? Máte pocit, že ho postrádá?

Snažíme se dceři předat oboje jak mužské věci tak i ženské i když jsme dvě ženy

12. Co považujete za největší výhody a nevýhody při výchově?

Snažíme se s přítelkyni držet při výchově za jeden provaz, aby dcera věděla, že když řekne něco jedna i druhá platí to stejně.

13. Jsou nějaké formální náležitosti, které Vám komplikují péči o dítě?

Jen bych ráda měla stejná práva na naši malou jako moje přítelkyně, která je matka v rodném listě.

14. Kdy a jak, Vás napadla myšlenka, že byste mohli vychovávat dítě?

Přítelkyně měla syna z předchozího manželství a já osobně, mám děti moc ráda, akorát svoje děti jsem nikdy nechtěla, kvůli svému zdravotnímu stavu, ale když jsme se dohodli s přítelkyni, že si pořídíme dítě, nedělalo mi to problém.

15. Přáli byste, si mít další děti?

Úplně nám ty dvě děti stačí.

16. Jaké možnosti nebo změny, byste uvítali? (př. změna zákona o výchově a podobně...)

Jen stejná práva na dítě jako přítelkyně

Respondent 5

Jméno: Bára

Povolání: šička

Dosažené vzdělání: SOU

Děti, jejich věk, křestní jméno: syn 15, dcera 1,5

1. Jak jste se s partnerem, partnerkou poznali?

Přes moji kamarádku, když jsme chodili na společné procházky.

2. Kdy jste si uvědomili, že Vás přitahují lidé stejného pohlaví?

Když mi nevyšel vztah s mužem a do života mi vstoupila žena s kterou mi bylo lépe, než kdy jindy.

3. Měli jste ve svojí rodině podporu, když se dozvěděli, o Vaši homosexuální orientaci?

Ano měla jsem podporu a nikdy se ke mně neobrátili zády. Rodina to přijala lépe, než jsem si myslela.

4. Jak jste získali do výchovy děti? Prosím rozvést postup a úskalí

Prvního syna mám z bývalého manželství s manželem a dceru máme s přítelkyní s pomocí IUI.

5. Jste s partnerem, partnerkou v registrovaném manželství, pokud ano jak dlouho?

Nejsme.

6. Máte nějakou negativní zkušenost ze strany okolí?

Okolí nějak závažně neřešíme, kde jsme zaznamenali největší problém byl, bývalí manžel.

7. Setkalo se Vaše dítě se šikanou nebo posměchem ze strany spolužáků?

Synovi trvalo nějakou dobu, než se s tím vyrovnal a samozřejmě nějakou dobu trvalo, než si na to spolužáci a okolí zvyklo.

8. Máte v rodině rozděleno, kdo vykonává jaké domácí práce?

S přítelkyní se střídáme. Já mám radši tedy domácí práce, jako je vaření, praní a žehlení a přítelkyně zase zastává více práci kolem auta, zahrady a podobně, ale dokážeme se sehrát a věci dělat společně.

9. Vnímá Vaše dítě nějak, že má dvě maminky nebo tatínky nebo tatínka, strýce, maminku, tetu?

Starší syn přítelkyni vnímá jako tetu, dokáže se jí svěřit, přijít za ní když něco potřebuje a naše dcera má teprve rok a půl, tak nás bere jako dvě maminky.

10. Jak vás a partnera nebo partnerku děti oslovují?

Syn mě oslovuje mami a přítelkyni jako tetu a dcera nás oslovuje jako maminky.

11. Jak nahrazujete mužský nebo ženský vzor při výchově? Máte pocit, že ho postrádá?

Snažíme se zastat doma i mužskou stránku, takže i co se týče mužské práce, děláme my samy, takže můj syn a naše dcera to nevnímají jen tak, že by tu chyběl ten mužský vzor.

12. Co považujete za největší výhody a nevýhody při výchově?

S partnerkou máme více méně stejné názory.

13. Jsou nějaké formální náležitosti, které Vám komplikují péči o dítě?

Žádné závažné akorát by mohla být partnerka také zapsána v rodném listě aby měla stejná práva.

14. Kdy a jak, Vás napadla myšlenka, že byste mohli vychovávat dítě?

Když jsme se poznali s partnerkou věděla, že mám už staršího syna z prvního manželství, takže otázka dalšího dítěte u nás byla otevřená.

15. Přáli byste, si mít další děti?

Dvě děti úplně stačí do dnešní doby.

16. Jaké možnosti nebo změny, byste uvítali? (př. změna zákona o výchově a podobně...)

Abychom měli obě stejné práva na dítě jako heterosexuálové.